

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA SLAVISTIKY

**НАЗВАНИЯ ДЕНЕЖНЫХ ЕДИНИЦ В РУССКОЙ
КУЛЬТУРНОЙ И ЯЗЫКОВОЙ ТРАДИЦИИ**

**NÁZVY PENĚŽNÍCH JEDNOTEK V RUSKÉ KULTURNÍ A
JAZYKOVÉ TRADICI**

**THE TERMS OF MONETARY UNITS IN THE RUSSIAN
CULTURAL AND LINGUISTIC TRADITION**

Bakalářská práce

Autor: Kristýna Spisarová

Vedoucí práce: Prof. Alla Arkhanhelska, DrSc.

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité
prameny.

V Olomouci dne

podpis

Děkuji Prof. Alla Arkhanhelska, DrSc., za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla.

.....

podpis

OBSAH

1	VÝVOJ PENĚZ JAKO PLATIDLA.....	9
2	PŘEDMINCOVNÍ PLATIDLA.....	12
2.1	Peněžní směna	13
2.2	Kůže jako prostředek směny	13
3	SYNONYMA SLOVA PENÍZE.....	14
4	FUNKCE PENĚZ.....	15
4.1	Peníze jako prostředek směny (transakční prostředek)	15
4.2	Míra hodnot (prostředek oceňování)	15
4.3	Uchovatel hodnot	15
5	PENĚŽNÍ OBĚH MINCÍ.....	16
6	FORMOVÁNÍ KMENŮ A ROZVOJ OBCHODU	17
7	MINCE JAKO PLATIDLO NA ÚZEMÍ RUSKA	19
7.1	Mince.....	19
7.2	Bankovky.....	23
8	RUSKÉ NÁZVY PENĚZ	25
8.1	Bankovky.....	25
8.2	Assignacije jako peněžní jednotka	25
8.3	Assignacije jako cenné papíry	25
8.4	Kreditní lístky.....	26
8.4.1	Reforma G. van Cancrina, stříbrný standard.....	26
8.4.2	Kreditní lístky v druhé polovině 19. století.....	27
8.4.3	Reforma S. J. Witte, zlatý standard.....	27
8.5	Sovznaky	28
9	CO SE DALO V SSSR KOUPIŤ ZA 1 RUBL A 1 KOPĚJKU	30
10	ETYMOLOGIE.....	32
11	FRAZEOLOGISMY	34

11.1	Frazeologismy se slovy s komponentem деньга a významem "bohatý" a "chudý"	36
11.2	Frazeologismy s tématem peněz.....	36
ZÁVĚR	.....	38
РЕЗЮМЕ	.....	40
BIBLIOGRAFIE	.....	45

ÚVOD

Hlavní téma mé bakalářské práce pojednává o názvech peněžních jednotek v rámci ruské kulturní a jazykové tradice; též zahrnuje období před zavedením oběhu mincí a bankovek do ruského peněžnictví. Vývoj peněz jako platidla byl velice dlouhý a během tohoto období proběhlo mnoho změn. Tento vývoj a pojmenování platidel lze pozorovat již od dob starověkého Babylonu, následně Číny, a dokonce i u Slovanů, kteří vstoupili do historie v průběhu 6. století. Tehdy započala jejich expanze do velké části Evropy.

Ve své práci se také zabírám významem samotného slova *platit*, jeho vzniku a původního významu. Důležitou roli v minulosti hrála předmincovní platidla, která se stala důležitým směnným prostředkem. Kvalitativně se u těchto platidel měřil tvar i rozměr a neméně důležitou roli hrál i materiál. Na začátku této směny stojí lidská potrava. Nemalou roli též hrály tkaniny a v neposlední řadě můžeme hovořit o nezpracovaných kovech. V některých částech světa se jako důležitým platidlem staly zvířecí kůže, které se mohly rovnat i hodnotám zlata.

Důležitým aspektem v pozdějších letech hraje i funkce peněz, založena na jejich schopnostech zprostředkovat směnné transakce. Ovšem když hovoříme o penězích, nemůžeme zanedbat jejich synonyma, a to například *oběživo* ve smyslu bankovek a mincí, *valuty* jakožto cizí měnu a v neposlední řadě též *státovky*.

V teoretické části mé práce se zabývám názvy ruských peněz, kdy za nejznámější můžeme považovat *rubl*. Další názvy, které zde popisují, se odvíjely od panovníka, jeho vládnoucího období, ale důležitý byl také jejich materiál, tedy kov ze kterého se tyto mince razily. Nejen mince, ale i bankovky nesmíme opomenout a s tím i jejich první oficiální vydání v Rusku v roce 1769. Zároveň bych s tím spojila i fakt, kdy se poprvé v historii na bankovkách objevují portréty ruských vládců, například – Dmitrij Donskoj, Alexej I. Michajlovič, a více známy Petr I. nebo Kateřina II.

Důležitým tématem je též etymologie názvů peněžních jednotek, kdy se zmiňovaný oddíl lexikologie zabývá původem slov a jejich příbuzností, kdežto z lingvistického hlediska jde o výklad původu slov. Většina slov je původně ruská a nejsou nijak odvozená nebo přejata z cizího jazyka; na druhou stranu je určitá část slov odvozena pomocí určité přípony.

Poslední kapitola práce zahrnuje frazeologismy. Zabývám se klasickými frazeologismy, které obsahují slovo *peníze* nebo jiné slovo například *rubl* nebo *zlato*. Jsou však i takové, jež neobsahují uvedené slovo nebo slovní spojení, a přesto se jejich překlad týká tohoto tématu.

1 VÝVOJ PENĚZ JAKO PLATIDLA

Za peníze v rámci nejobecnějším vymezení lze teoreticky považovat jakékoliv *aktivum, které je všeobecně přijímáno při placení za zboží a služby nebo při úhradách dluhů.*¹

Definice obsahuje důležitý obsah všeobecnosti – zde v tom smyslu, že dané aktivum je přijímáno všemi subjekty dané společnosti. Pokud tomu tak není, nejde o peníze, nýbrž pouze o jejich neumělou a obvykle jen časově velmi omezenou náhražku.¹

První formou peněz se staly všeobecné ekvivalenty nebo také zbožové peníze, které byly odlišné pro různé části světa a různé epochy. Ve starověkém Babylonu se jednalo o obilí, v Číně mušličky, staří Slované používali plátno a také v současné době se lze v některých věznicích setkat s používáním cigaret jako platidla. Ovšem v průběhu historie se jako nejvhodnější komodita pro tento účel ukázalo zlato. Bylo poměrně vzácné, dobře zpracovatelné, neomezeně trvanlivé a široce akceptované. Zlato bylo jako platidlo použitelné v jakémkoli stavu, ovšem z praktických důvodů se časem rozšířily mince, jejichž ražba měla potvrzovat ryze a hmotnost daného kusu zlatého kovu.²

Dlouhý čas obchodovali lidé pouze se zbožím. Směňovali potraviny, dobytek a spotřební předměty, což nazýváme naturální směna. S rozšiřováním druhů zboží se určitý druh vyčlenil a lidé jej začali používat jako tzv. plnohodnotné peníze, např. šperky, kožešiny, čaj, koření či plátno. Postupně se nejvhodnější formou plnohodnotných peněz ukázaly drahé kovy, zejména jako mince ze zlata, stříbra, mědi a bronzu. Protože však byly těžké a tudíž obtížně přenositelné, vznikly papírové peníze – bankovky.³

VÝZNAM SLOVA PLATIT

Ve slovnících můžeme najít více významů pro slovo *platit*, ovšem ten nejrozšířenější se uvádí ve smyslu: *dávat peníze za nějaké služby anebo výrobky.*

Ve slovníku spisovného jazyka českého je slovo *platit* definováno následovně – *nahrazovat přijaté nebo žádané hodnoty jinou hodnotou, zpravidla penězi. Činit zadost povinnostem a závazkům prostřednictvím peněz. Můžeme platit hotově, složenkou,*

---

¹ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-240-6, s. 14

² KUDWEIS, Miloš. *Základy notafílie - bankovky - základní charakteristika - typy bankovek*. *Zdeněk Jindra: 2002-2018* [online]. 2011 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://www.infofila.cz/zaklady-notafilie-bankovky-zakladni-charakteristik-r-17-c-4150>

³ upraveno podle SVOBODA, M. a kol. *Základy financí*. Brno : Masarykova univerzita, 2009, s. 6-7, online]. 2011 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1456/podzim2011/BKF_ZAFI/um/DSO_Zaklady_financi.pdf

šekem, směnkou, platit za práci, platit vstupné nebo útratu. Další význam může být ve smyslu odměňovat peněžitými částkami, zpravidla v pravidelných lhůtách, za práci nebo jiné služby, např. *platit úředníky* nebo *dělníky*. Třetím významem slova *platit* označuje nést nepříjemné následky něčeho, pykat, např. *platit životem, krví; platit za omyly*. Mít cenu, hodnotu, zpravidla vyjádřenou v penězích, např. *u nás platí koruny*, jsou platidlem; *dobrá rada někdy víc platí než peníze*. Pátý význam může mít vyjádření ve smyslu mít platnost, být v platnosti: *dnes platí zelené vstupenky; váš výrok platí stále; před zákonem platí pouze občanský sňatek; ujednáno? Platí!*. Dále ve významu být ceněn, vážen, uznáván někým; znamenat: *dobry vedoucí platí u zaměstnanců velmi mnoho; vaše slovo u otce platí nejvíc; to u mne neplatí*. Sedmý význam - být považován, pokládán, např.: *platí za nejlepšího matematika ve třídě; platil za samotáře; co řekl, platilo za svaté*. A posledním významem ve smyslu být určen, týkat se, vztahovat se: *komu platila vaše slova?; mé pozdravy platí vzdálené vlasti; to platí hlavně o něm; potlesk platí známému herci*.⁴

České slovo *platit* lze ve slovnících najít pod heslem *platiti*. Je to všeslovanské slovo, tedy slovo takové, které je doloženo ve všech slovanských jazycích nebo ve většině z nich. Spíše ho najdeme v praslovanštině jako *platъ*, tedy kus tkaniny, šátek. Původně se platilo výměnou zboží, a to zvláště plátnem. Kus látky byl ještě u nás v 9. a 10. století výměnnou jednotkou.⁵

Ruské slovo *платить* stejně jako slovo *плáта* je považováno za slovo příbuzné slovu *плат*, *платок*, protože kousky látky se používaly jako platební prostředek. Výklad slova *плáта* – plat, mzda, odměna, se jeví původním, žádná úprava slova není prokázána.⁶

---

⁴ HAVRÁNEK, B. *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. Ústavu pro jazyk český ČSAV, 2011[cit. 2018-03-11]. Dostupné z:

http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?heslo=platit&sti=57199&where=full_text

⁵ HOLUB, J. a S. LYER. *Stručný etymologický slovník jazyka českého*. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, str. 347. ISBN 80-04-23715-0.

⁶ Словород: образование и история слов русского языка. Собрание и оживление славянских корней. [online]. Copyright ©h [cit. 12.03.2018]. Dostupné z: http://www.slovorod.ru/etym-vasmer/_pdf/vasmer-etymologic-dict3.pdf

Ve kterých frázích můžeme využít slovo *платить*.

- Platit co, nebo čím za koho. Stejně jako se slovy, která označují množství. Chceme-li uhradit náklady penězi nebo jinými cennostmi. *Платите в кассу. Платить много, мало, дорого, дешево. Платить за труд. Платить натурой. Платить наличными. Платить золотом. Платить векселями.*
- Provádět platbu, plnit peněžní závazky. *Платить долги. Платить налоги. Платить штраф. Платить неустойку. Платить по счету.*
- Odměna za cokoliv, kompenzace čehokoliv. *Платить добром за зло. Платить услугой за услугу. Платить той же монетой (см. монета). Платить взаимностью. Платить ненавистью. Платить любовью.*⁷

---

⁷ Толковый словарь Ушакова: ПЛАТИТЬ [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/938146>

2 PŘEDMINCOVNÍ PLATIDLA

V nejstarších obdobích vývoje lidstva byl prostředníkem směny téměř každý přírodní produkt a výrobek lidské ruky. Přírodní prostředí ovlivňovalo jejich vnitřní a vnější podobu. Bylo to období prosté směny, kdy nebylo rozdílu mezi zbožím a směnným prostředkem. Jedno zboží se vyměňovalo za druhé. Postupem doby se začaly z tohoto množství vydělovat předměty, které pro svou materiálovou i užitkovou hodnotu byly více ceněny a přejímaly funkci měřítka hodnoty. Kvalitativně se měřil tvar, rozměr a z části i materiál. Postupným vývojem docházelo u těchto předmětů nebo přírodních produktů k jejich vnitřním a vnějším změnám a stávaly se peněžními prostředky.

Rozhodující místo v tomto procesu zaujaly kovy pro svou trvanlivost, tvárnost a dělitelnost. Předností kovu byla uchovatelnost a neměnnost. Reprezentovaly v malém objemu velkou hodnotu, snadno se přepravovaly a skladovaly. Nejužívanějšími kovy byla měď, železo, slitina mědi a cínu – bronz, stříbro, zlato. Setkáváme se s nimi v přírodním stavu jako ruda, krystaly, zlatý prach apod. Poslední stádium jsou určité kovové formy opatřené značkou – vyraženým obrazem nebo rozlišovacím znaménkem vlastníka, což je již předobraz mincí. Od nich je potom přímá cesta ke vzniku mincovních platidel. Tím byly položeny základy k počátkům peněžní směny.⁸

Pokud funkce peněz plnil pouze jeden kov, mluvíme o zlatém, respektive o stříbrném *monometalismu*. V případě, kdy se v oběhu používaly mince z obou kovů, jde o *bimetalismus*.⁹

Mezi nejstarší směnné prostředky patří produkty související s lidskou potravou. Existují doklady o placení obilím, rýží, čajem, solí, ale i tabákem. Obilniny vážené nebo odměřované v amforách, kožených měšcích, hliněných nádobách nebo pytlích byly používány jako platidlo v různých částech světa.¹⁰

Nemalou roli v tomto procesu sehrály také tkaniny, kde pozorujeme jejich výrazný posun ve vývoji směnného prostředku k platebnímu. Svědectvím je z našeho prostředí zpráva arabsko-židovského kupce Ibráhíma ibn Jakúba, který cestoval v letech 965-966 po slovanských zemích. V jeho zprávě je údaj o placení šátečky, za které lze koupit otroky, pšenici, koně, zlato i stříbro. Ve výrazu „platit“ odvozeném od „plátna“ se nám úloha textilií ve vývoji platebních prostředků dochovala dodnes.

---

⁸ SEJBAL, Jiří. *Základy peněžního vývoje*. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1997, str. 13. ISBN 8021017341.

⁹ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2015, str. 21. ISBN 978-80-7261-279-6

¹⁰ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 8

Používání plátna jako platebního prostředku bylo zvláště rozšířené v severských zemích. S tímto způsobem placení se velmi často setkáváme u Slovanů, a to zvláště Polabských.¹¹

2.1 PENĚŽNÍ SMĚNA

Peníze se vyvinuly jako produkt pro rozvoj směny. Zboží se směňuje v určitých kvantitativních poměrech a zároveň předpokládá oboustranný zájem na jejím uskutečnění.

Ve směně se postupně vydělila zboží, která byla všeobecně žádaná, např. koření, sůl, plátno, ale záleželo to podle oblasti. Rozvoj směny též formoval požadavky na vlastnosti určitého univerzálního směnného prostředku, a k nim patřila:

- **dělitelnost** – vlastnost, kterou měl čaj nebo sůl, ovšem ne dobytek, který se ve směně počítal v kusech,
- **trvanlivost** – stálost vůči přírodním jevům (plátno může shořet, dobytek pojit),
- **stejnorodost** – vlastnost, která doplňuje dělitelnost, jde o to, aby část celku reprezentovala část původní hodnoty směnného zboží,
- **velká hodnota (vysoká kupní síla)** – tento požadavek umožňuje, aby ve směně mohlo vystupovat i poměrně malé množství.¹²

2.2 KŮŽE JAKO PROSTŘEDEK SMĚNY

Mezi rozšířené směnné prostředky patřily kůže zvířat. Oblíbené druhy kožešin používané k placení daly název peněžním jednotkám, jako byla kuna na Rusi nebo kunica u Slovinců. Názvy *kuna* a *veverka* se přenesly na slitky stříbra určité hmotnosti, se kterými se platilo. Ve staroruštině *kuny* znamenají peníze. Obdobné je i pojmenování *mordky* (čenicích *veverky*), zobrazované na slezských a polských mincích. Kožešinové bohatství některých zemí, zejména severských, dalo základ k této platební tradici, která se udržela dlouho do novověku. Společnost Hudsonova zálivu, založena roku 1670, uváděla počet bobřích kůží, za které lze na Sibíři a na Rusi směnit pušky, střelný prach a broky. Rusko-americká společnost vydala pro Aljašku v letech 1816 až 1826 dokonce kožená platidla z tulení kůže v nominálních hodnotách 20-i, 10-i, 5-i, 2-ou a 1 rublu a v nižších hodnotách 50-i, 25-i a 10 kopějek.¹³

¹¹ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 8, str. 14

¹² FUCHS, Kamil. *Mikroekonomie: distanční studijní opora*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 2005, str. 22. ISBN 80-210-3808-x.

¹³ SEJBAL, Jiří. *Základy peněžního vývoje*. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1997, str. 14. ISBN 8021017341.

3 SYNONYMA SLOVA PENÍZE

Peníze jsou směnný prostředek s univerzální kupní silou, všeobecně ekvivalent pro vyjadřování cen všech statků.¹⁴

Měna. Je obecně peněžní jednotka; peněžní systém zavedený zákonem v určité zemi nebo mezinárodními dohodami ve vzájemných vztazích.¹⁵

Oběživo neboli hotovostní peníze. Tímto pojmem se myslí hotovost, oběživo ve smyslu bankovek a mincí.¹⁶

Valuty. Neboli cizí měna – bankovky, státopvky a mince cizích států.¹⁷

Státopvka. Pokračující nedostatečná nabídka zlata a stříbra nutila panovníky nebo stát k hledání možností, jak tento nedostatek obejít – svět spatřily papírové peníze v podobě státopvek. Tyto peníze ve srovnání s oběhem mincí z drahých kovů měly jednu nespornou výhodu, jejich oběh odstranil nákladnost a těžkopádnost spojenou s transakcemi v mincích. Jinak má oběh státopvek spíše nevýhody.¹⁸

Státopvka byl původně cenný papír na určitou peněžní částku, vydávaný státem, neúročitelný, znějící na majitele a který byl u pokladen státu přijímán na zaplacení státních pohledávek, např. daní. Později jsou jako státopvky označovány papírové peníze vydávané státem jako obecný platební prostředek (na rozdíl od bankovek, které vydává emisní banka).¹⁹

---

¹⁴ BENEŠ, Václav. *Bankovní a finanční slovník*. Praha: Svoboda, 1993, str. 100. ISBN 80-205-0357-9

¹⁵ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 14, str. 81

¹⁶ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 14, str. 59

¹⁷ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 14, str. 144

¹⁸ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2015, str. 24. ISBN 978-80-7261-279-6

¹⁹ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 11, str. 129

4 FUNKCE PENĚZ

Historický vývoj peněz úzce souvisí i s jejich třemi funkcemi, které peníze vykonávají.

4.1 PENÍZE JAKO PROSTŘEDEK SMĚNY (TRANSAKČNÍ PROSTŘEDEK)

Tato základní funkce je založena na schopnosti peněz zprostředkovat směnné transakce. Při plnění této funkce peněz hrají stále významnější roli *oběživa*, tedy mince a bankovky, ale i *depozitní peníze*, čili peníze na účtech peněžních ústavů. S rozvojem peněžní a bankovní soustavy roste podíl bezhotovostní platby, která je dnes jednoznačně převažující.²⁰

4.2 MÍRA HODNOT (PROSTŘEDEK OCEŇOVÁNÍ)

V této funkci slouží peníze k oceňování statků a služeb, dávají jim hodnotu. Cena je peněžním vyjádřením statku nebo služby. Tím, že peníze slouží k poměrování jednotlivých statků a služeb, slouží také k jejich vzájemnému srovnávání.²⁰

4.3 UCHOVATEL HODNOT

Tato funkce představuje propojení současného hospodářského života s jeho budoucím vývojem. Peníze funkci uchovatele hodnot plní, nejsou-li vynakládány, čímž se vytváří předpoklad pro jejich možné používání v budoucnu. Předpokladem je, že si do budoucna uchovají svoji kupní sílu. Schopnost uchovat si svoji hodnotu mají kromě peněz i některé jiné statky. Nejen zlato, které mělo tuto schopnost, se prokázalo ve formě peněžního kovu, ale např. i nemovitosti, umělecké předměty, starožitnosti, cennosti aj.²⁰

---

²⁰ FUCHS, Kamil. Mikroekonomie: distanční studijní opora. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 2005. ISBN 80-210-3808-x.

5 PENĚŽNÍ OBĚH MINCÍ

Studium historie vzniku a vývoje peněžního oběhu a mincí bylo založeno v 18. století, ale až dosud se vědcům nepodařilo odpovědět na všechny otázky týkající se peněžního charakteru a původu mincovního systému. Důvody vysvětluje rozmanitost a neúplnost sběratelských mincí, ale i písemných pramenů.

Materiální bohatství u východoslovanských obyvatel se potvrzuje používáním mincí, jelikož se u nich našly mince ražené v různých zemích, například: římský denár, byzantské mince a mnoho dalších. Všechny mince měly různé metrologické parametry, aby se daly roztrždit do jednoho měnového systému, není vůbec jednoduché. Písemné prameny obsahují řadu pojmů, které by mohly být použity k označení peněžních jednotek nebo kožešin k označení hodnoty: kuna, veverka, hospodářská zvířata atd. To je důvod diskuse mezi vědci - tak zvanými *меховщиками* a *металлистами*. První z nich tvrdí, že peněžní jednotky "kuna", "veverka" byly kůžemi příslušných zvířat, které byly v oběhu na peněžním trhu.

Po důkladné analýze historických pramenů můžeme dokázat, že prastará ruská peněžní terminologie dosáhla svých nejstarších kořenů, když se kožedělné komoditní peníze používaly jako jeden z ekvivalentů hodnoty. Rychlý vývoj výrobních sil a výrobních vztahů, prohlubování sociální dělby práce, a zlepšení obchodních vztahů mezi komoditami a penězi už v 8. – 9. století vedl k jejich vyloučení a nahrazení mincí. Ve 12. - 13. století během takzvané „bez mincovní doby“ kožešiny opět začaly hrát roli na trhu, kde se provádějí drobné obchodní transakce.²¹

---

²¹ Види монет Киевської Русі. : Стаття написана по матеріалам книги Романа Шуста «Нумізматики. Історія грошового обігу та монетної справи в Україні» [online]. Київ, 2007 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.thingshistory.com/vidy-monet-kievskoj-rusi/>

6 FORMOVÁNÍ KMENŮ A ROZVOJ OBCHODU

Na přelomu 5. a 6. století došlo ve střední a východní Evropě k výrazným civilizačním a etnickým změnám. Po hunském vpádu na konci 4. století se rozběhl proces tzv. stěhování národů. Ten vedl k přesunu značné části dosavadního obyvatelstva východní Evropy složeného především z íránských a germánských kmenů směrem na západ a jihozápad. Rozsáhle oblasti ve východní a střední Evropě začalo osidlovat dosud neznámé etnikum Slovanů, kteří se záhy tlačí i do balkánských provincií Východořímské říše. Slovanská expanze ve střední a východní Evropě v průběhu 5. až 8. století překryla starší a poněkud rozvinutější kultury takzvaných pozdně římských provincií. Tato expanze pohltila zbytky zdejšího obyvatelstva a asimilovala část baltských a ugrofinských kmenů v severní části východní Evropy.²²

Přelom 8. a 9. století rovněž znamená prudký rozvoj obchodu ve střední a východní Evropě. Vytváří se obchodní síť cest: z Baltu ke Kaspickému moři (volžská cesta) a k Černému moři (dněperská cesta). Do střední Evropy, do Podunají, do Prahy a do Řezna a opačným směrem do Střední Asie. Z konce 8. století pocházejí nálezy pokladů arabských stříbrných dirhemů, které svědčí o bohatnutí místní elity.²³

První státní útvar na území Ruska vznikl již v 9. století, kdy staroruské kmeny založily na území Ukrajiny Kyjevskou Rus. Ta se však rozpadla na mnoho samostatných a menších knížectví. V té době se začaly utvářet tři východoslovanské národy Rusové, Bělorusové a Ukrajinci. Základy Ruské říše byly položeny ovšem až v 15. století, to své postavení upevnilo Moskevské velkoknížectví, ke kterému byla postupně připojena všechna další ruská knížectví. O sjednocení celého ruského státu se zasloužil Ivan III. Vasiljevič, který byl knížetem veškeré Rusi. Carské Rusko začalo existovat vlastně díky Ivanu Hroznému v roce 1547. Od sjednocení ruského státu byl základním platidlem zlatý rubl, který se v mincovním oběhu udržel až do roku 1843, kdy byl nahrazen rublem. Zánik Carského Ruska přišel zároveň s 1. světovou válkou. Poté byla země prohlášena za republiku.

V roce 1922 se Ruská socialistická federativní sovětská republika stala součástí Svazu sovětských socialistických republik, zkráceně SSSR, a po rozpadu svazu roku 1991, byla vyhlášena Ruská federace, kterou známe, tak jak existuje dodnes. Po celou

---

²² VYDRA, Zbyněk, Michal ŘOUTIL, Jitka KOMENDOVÁ, Kateřina HLOUŠKOVÁ a Michal TÉRA. Dějiny Ruska. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. Dějiny států, str. 7. ISBN 978-80-7422-324-2.

²³ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 20, str. 9

dobu své existence byl v oběhu této země ruský rubl, který však během své dlouhé působnosti prošel několika měnovými reformami. Ta poslední proběhla v roce 1998 a od té doby se současný ruský rubl dělí na 100 kopějek. Na přední straně kopějkových mincí v hodnotách 1, 5, 10, 50 je zobrazen sv. Jiří na svém koni držící kopí a rub mince znázorňuje dvouhlavou ruskou orlici. Mince 1, 2, 5 rublů jsou označeny symboly spojenými s Ruskem. Ruské bankovky 5, 10, 50, 100, 500, 1 000 rublů jsou označeny ruskými pomníky na líci a nejrůznějšími významnými architektonickými památkami na rubu. ISO 4217 kód měny je RUB.²⁴

---

²⁴ HONSOVÁ, Jana. Evropská platidla, historie, současná podoba a měnové kursy [online]. Jihlava, 2012 [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <https://is.vspj.cz/bp/get-bp/student/29307/thema/2342>, str. 53

7 MINCE JAKO PLATIDLO NA ÚZEMÍ RUSKA

V této kapitole jsou seřazeny mince jako platidlo časově od těch nejstarších z 10. století až po 20. století. Zároveň v první půlce jsou seřazené mince a v druhé jsou papírové bankovky.

7.1 MINCE

Nogata. Tedy rusky *ногата*, název pochází z arabštiny, byla to peněžní jednotka Ruska v 10. - 15. století. V 11. století se 1 nogata = ½ grivně a 1, 25 kuny, od 12. století ½ grivny a 2,5 kuny.²⁵

Rezana. Peněžní jednotka starověké Rusi, v 11. století 1 резана = 1, 5 grivny = 2,5 nogaty = ½ kuny. Ve 12. století se již stala rovnocenná kuně.²⁶

Vekša. Starověká nedělitelná peněžní jednotka, která se rovnala ½ nebo 1/3 rezany.²⁷

Grivna. Česky hřivna. Stará ruská hmotnostní a početní jednotka a od 12. století i měnová jednotka, která vyjadřovala určité množství stříbra. Později přechází do názvu *grivennik*.²⁸

Praslovanské slovo *grivna* označovalo původně bronzový kruh k ozdobě krku nebo jednoduchý masivní náhrdelník. Je odvozeno od slova *griva*, původního významu týl, krk. Velké množství bronzových kruhů nebo náhrdelníků, které se nacházejí ve staroslověnských hrobech, dosvědčují, že grivna patřila k hojně rozšířeným ženským šperkům. Později se toto pojmenování přeneslo na označování hrubých kusů drahých kovů, z nichž se tyto náhrdelníky vyráběly. V dalším vývoji se grivna stala hmotnostní jednotkou určitého množství kovu. Později mincovní a početní jednotkou.²⁹

V poslední čtvrtině 10. století se hodnota arabských dirhamů při udržování peněžního trhu ruských zemí dost snížila. Stalo se tak kvůli vyčerpání ložisek stříbra v zemích Východu a následně poklesu jejich přílivu do Ruska.

---

²⁵ Большой энциклопедический словарь [online]. Киев, 2018 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://gufo.me/dict/bes/%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%90%D0%A2%D0%90>

²⁶ Большой энциклопедический словарь: Резана [online]. 2018 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://gufo.me/dict/bes/%D0%A0%D0%95%D0%97%D0%90%D0%9D%D0%90>

²⁷ Большой энциклопедический словарь: Веверица [online]. 2018 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://gufo.me/dict/bes/%D0%92%D0%95%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%98%D0%A6%D0%90>

²⁸ HLINKA, Bohuslav. *Peníze celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 102

²⁹ SEJBAL, Jiří. *Základy peněžního vývoje*. Brno: Masarykova univerzita, 1997, str. 15. ISBN 8021017341.

V prvních desetiletích 12. století první místo na peněžním trhu obsadily *grivny*, které měly podobu masivního prutu ze stříbra nebo zlata, navíc měly přesně stanovenou hmotnost a tvar. Placení s nimi bylo pohodlnější, a navíc se daly snadno přenášet.

V peněžním oběhu byly *grivny* u Slovanů ve formě prutů známy už dlouho. I na povodí středního toku Dněpru se objevují zlaté pruty stejného tvaru. Od 12. století se mincovní *grivny* počítají jako drahocennost. V tomto celku však chybí mince, které by vědcům daly možnost učinit závěr o tzv. bez mincovním období v historii peněžního Kyjevského státu.

Vznik a rychlé šíření mincí *grivny* bylo ustanoveno vzestupem hospodářství, řemesel a obchodu, rozvojem feudálních vztahů, vznikem vlastnictví půdy, které vedlo ke koncentraci bohatství v rukou vládnoucí elity, členů knížecího rodu.

Mezi numismatiky není žádná zmínka o datování vzhledu první mince *grivny*. Většina z nich má tendenci se domnívat, že začátek jejich výroby spadá do druhé poloviny 11. století. Jako první se na trhu objevily *grivny* kyjevského typu – šestihranné slitky stříbra, které se pohybovaly v rozmezí 161 – 164 gramů. Podobné tomuto typu jsou tzv. těžké Kyjevské *grivny*, které jsou tlustší a mají hladký okraj. Největší rozdíl ve váze, která činila až 204 gramů.

Nejvíce rozšířené po celém území Ruska byly *grivny* novgorodského typu, které měly vzhled prohnuté tyčinky stříbra. V současné době je známo více než 500 kusů *griven* novgorodského typu. Jejich výroba začala na konci 11. a na začátku 12. století.³⁰

Kuna. Měnová jednotka starověké Rusi, která byla v oběhu od konce 14. století do začátku 15. století. Termín *kuna* pochází z názvu kožešiny kuny. Obsah stříbra v kuně se rovnal 1, 25 *grivny*.³¹

Děnga. Ruská stříbrná mince z druhé poloviny 14. století, o hmotnosti 0,93 g. Během své dlouhé existence až do 19. století prodělala mnoho změn. Zavedení této mince se dává do souvislosti s celkovým ruským národním uvědomováním a osamostatňováním v boji proti mongolské nadvládě. Od roku 1700 byla *děnga* ražena v mědi a roku 1828 byla její ražba zastavena. *Děnga* měla hodnotu ½ kopějky. K její ražbě došlo opět v letech 1849 – 1867, ale dostala zdrobnělé pojmenování *děněžka*.³²

---

³⁰ Какой была гривна времен Киевской Руси?. «Нумізматика. Історія грошового обігу та монетної справи в Україні». [online]. 2007 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <http://www.thingshistory.com/kakoj-byla-grivna-vremen-kievskojrusi/>

³¹ Большая советская энциклопедия: Куна [online]. 2018 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://gufo.me/dict/bse/%D0%9A%D1%83%D0%BD%D0%B0>

³² HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 67

Novgorodka. Děnga ražená v Novgorodu v 15. století podle její moskevské předlohy.³³

Moskovka. Od 16. století název pro děngu raženou v Moskvě.³⁴

Poluška. Česky bychom mohli říct „půlečka“. Malá ruská mince, v 16. století stříbrná, později měděná, v hodnotě ½ děngy. Obecně pak ruská mince menší než děnga.³⁵

Polupoluška. Ruská mince nejnižšího nominálu – ½ polušky, tedy ¼ děngy.³⁶

Kopějka. Ruská stříbrná mince ražená od roku 1534. Její název se populárně vykládá z hlediska původního reliéfu mince, kde sv. Jiří kopím zabíjí draka. Daleko přijatelnější je však vysvětlení od ruského *kopit'* = hromadit, kupit. Kopějka se stala nejrozšířenější mincí. Byla ražena v násobcích i v dílech. Mince v hodnotě ½ kopějky *děnga*, ¼ kopějky *poluška*, ⅛ kopějky *polupoluška*; 10 kopějek = *grivennik*, 25 kopějek = *polupoltina*, 50 kopějek = *poltina*. První kopějky sovětského měnového systému začaly vycházet od roku 1921, od té doby nesou na svém líci sovětský státní znak a na rubu označení nominální hodnoty.³⁷

Ve spojitosti s kopějkou se váže i město Novgorod. První zmínka o městě je z roku 895. Novgorod se vyvíjel postupně až do poloviny 13. století. V 15. století bylo město politickým, obchodním a náboženským centrem. Byla zde specializace na zpracování kovů, zvláštním odvětvím byla výroba zbraní. Obrovský význam pro rozvoj města měl obchod. V průběhu staletí město používalo pro placení stříbrné mince, ovšem z cizích zemí. Kvůli nízké kvalitě začal Novgorod pomýšlet na ražbu vlastních mincí. Minci pojmenovali kopějka, jelikož je na ní vyobrazen jezdec na koni s kopím.³⁸

Poltina. Ruské označení pro polovinu rublu. Původně ve 14. a 15. století kus odsekané stříbrné grivny o hmotnosti 94 g. Od 17. století se objevuje jako už skutečná mince v hodnotě poloviny rublu nebo také 50 kopějek.³⁹

Polupoltina. Označení pro polovinu poltiny. Polupoltina byla ražena na ruském území od 17. století, původně na čtvrtinách rozřezaných zahraničních tolarů. V 18. století

---

³³ HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 162

³⁴ HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 158

³⁵ HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 181

³⁶ HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 181

³⁷ HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 130

³⁸ ИСТОРИЯ ВЕЛИКОГО НОВГОРОДА: Новгородская область [online]. [cit. 2018-03-13].

Dostupné z: <http://www.novgorodobl.ru/velik-novgorod-history/>

³⁹ HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 180

představovala značné ražby stříbrných mincí v hodnotě 25 kopějek. Měla též název *čtvertak*, znamenající stejnou nominální hodnotu, tedy 25 kopějek.⁴⁰

Čtvertina. Rusky „čtvrť“. Označení ruské mince nominální hodnoty 25 kopějek z roku 1654 podle toho, že byla nouzově ražena na čtvrtinách rozřezaných tolarů.⁴¹

Grivennik. Desetikopějková mince ražená poprvé roku 1699 (za cara Petra Velikého) ve stříbře. Později byla velmi rozšířená. Označení grivna nebo grivennik souvisí se starou ruskou hmotnostní jednotkou grivnou.⁴²

Rubl. V Rusku se od 14. století používaly jako platidla stříbrné pruty. Aby měly určitou velikost, hmotnost (zhruba necelých 200 g), bylo třeba je odseknout od většího celku. Takový kus se pak rusky nazýval „*obrubljonnyj*“. Odtud se odvozuje pojmenování *rubl*. V 16. a 17. století hojně obíhaly v Rusku také zahraniční stříbrné mince. Právě zásluhou Petra Velikého bylo, že na tolarové bázi, která tehdy ovládala světové peněžnictví, vytvořil pevný domácí měnový systém, jehož základní měnovou jednotkou se stal rubl. První ruské stříbrné rubly, které měly hmotnost 28,44 g, byly raženy v letech 1704 – 1714 a už tehdy se dělily na 100 kopějek. Za carevny Kateřiny I. (1725 – 1728) se od roku 1725 razily i měděné rubly. V těch se množství mědi rovnalo patřičné hodnotě stříbra. Tento měděný rubl byl v podobě velké destičky opatřené ražbami, měl hmotnost 1,5 kg. Za Kateřiny Veliké (1762 – 1796) byly vydány také první papírové rubly – *assignacije*. Ruské 100 a 500 rublové bankovky z roku 1910 náležely svými rozměry 258 × 121 mm, k největším papírovým penězům světa. Násobky rublu byly raženy i ve zlatě i v platině. Těsně před Velkou říjnovou socialistickou revolucí platily v Rusku staré carské rubly, tzv. rubly Prozatímní vlády, rubly ukrajinské nacionalistické rady a další v podobě asi dvou tisíc různých druhů papírových poukázek. První sovětské papírové rubly byly vydány roku 1918.⁴³

Altyn. Původně početní jednotka, jejíž užívání na ruském území je doloženo v dokumentech ze 14. století. Teprve později se *altyn* stal mincí. Za Petra I. Velikého byl *altyn* ražen v letech 1704 – 1718 jako stříbrná mince v hodnotě tří kopějek.⁴⁴

Červoněc. Tímto termínem se v Rusku od 18. století označovaly zlaté mince, především nizozemské, které zde obíhaly ve velké míře. Jejich obliba byla tak velká, že se vláda rozhodla tyto ražby napodobit, zejména v letech 1730 až 1867. Tehdy jich bylo

---

⁴⁰ HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 181

⁴¹ HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 61

⁴² HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 102

⁴³ HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 193-194

⁴⁴ HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 24

zhotoveno asi 29 miliónů kusů. Měly sloužit především pro zahraniční platby. Když bylo po Velké říjnové socialistické revoluci rozhodnuto upevnit měnový systém sovětského státu, a to zavedením zlaté měny, vychází od roku 1923 opět zlatý červoněc v hodnotě 10 rublů. Měl hmotnost 8,6 g. Byl určen pro vyplácení cizích odborníků a pro zahraniční platby. Vedle zlatých ražeb byly vydávány i bankovky s nominální hodnotou 1, 3, 5 a 10 červonců, které pozbyly platnosti v roce 1947.⁴⁵

Červonnyj. Rozšířený ruský výraz pro barvu zlata. Konkrétně to byl název pro každou větší zlatou minci, cizí i domácí, užívaný v Rusku po staletí.⁴⁶

Imperiál. Ruská zlatá mince v hodnotě 10 rublů. Ražena od roku 1755, původně o hmotnosti 16,5 g. Později byla také v podobě bankovky velkého formátu.⁴⁷

Poluimperiál. Ruský výraz pro zlatou minci v hodnotě poloviny *imperiálu*.⁴⁸

Četvertak. Rusky „čtvrtník“. Označení ruské mince nominálu 25 kopějek (čtvrtrubl). Ruská stříbrná mince, vydávaná v letech 1827 – 1869.⁴⁹

Děněžka. Ruská zdrobnělina od *děnga*, tedy „penízek“. Byla to konkrétně ruská měděná půlkopějka z let 1849 až 1867.⁵⁰

7.2 BANKOVKY

Assignacija. Papírové peníze vydávané v Rusku od roku 1769 v nominálech 25, 50, 75 a 100 rublů; byly označovány též jako bankovní rubly. Jejich emisí pověřila Kateřina II. dvě banky, v Petrohradě a v Moskvě. Roku 1839 jejich hodnota poklesla natolik, že 3 a půl ruble v těchto papírových penězích se rovnalo 1 stříbrnému rublu. Roku 1843 byly staženy.⁵¹

Kreditka. Lidové označení pro *kreditnyj билет* (кредитный билет), ruské papírové peníze z let 1834 – 1917 v hodnotách 1, 3, 5, 10, 25, 50, 100 a 500 *rublů*.⁵²

Děpozitka. Z ruského *děpozitnyj билет* = pokladní poukázka. Ruské papírové peníze v hodnotách 3, 5, 10, 25, 50 a 100 rublů z let 1839 až 1841.⁵³

Akša. Základní měnová jednotka, kterou v paritě se sovětským rublem zavedla roku 1934 Tuva. Dětila se na 100 kopějek. Tuvská lidová obchodní banka vydávala

⁴⁵ HLINKA, Bohuslav. *Peníze celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 57

⁴⁶ HLINKA, Bohuslav. *Peníze celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 57

⁴⁷ HLINKA, Bohuslav. *Peníze celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 116

⁴⁸ HLINKA, Bohuslav. *Peníze celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 181

⁴⁹ HLINKA, Bohuslav. *Peníze celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 61

⁵⁰ HLINKA, Bohuslav. *Peníze celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 67

⁵¹ HLINKA, Bohuslav. *Peníze celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 30

⁵² HLINKA, Bohuslav. *Peníze celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 132

⁵³ HLINKA, Bohuslav. *Peníze celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 68

papírové peníze v nominálech 1, 3, 5, 10, 25, 50 a 100 akša. V roce 1944 byla Tuva začleněna jako autonomní oblast SSSR a od té doby užívá rubl.⁵⁴

---

⁵⁴ HLINKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 23

8 RUSKÉ NÁZVY PENĚZ

Peníze můžeme rozdělit na mince nebo papírové bankovky v naší práci jsou to tzv. assignacije, kreditní listky a sovznaky což jsou papírové peníze vydávané v Rusku. Dnes už můžeme říct, že papírové peníze jsou bankovky.

8.1 BANKOVKY

Původně byla bankovka cenný papír, který potvrzoval příkaz Emisní banky, aby ihned po předložení vyplatil doručiteli peněžní částku. V současné době se jedná o náhradu papírové měny vydané Centrální emisní bankou.

Na začátku byly bankovky vydávané jednotlivými bankami, pak začalo být vydávání řízeno státem a prováděné Centrálními bankami. Před první světovou válkou se bankovky volně vyměňovaly za zlato.

Vydání bankovek v Rusku poprvé zařídila Moskevská a Petrohradská banka v roce 1769. V dalších letech se ruské bankovky nazývaly *assignacije*, a později to byly prostě bankovky Státní banky. V současnosti vydává bankovky Centrální banka Ruské federace.⁵⁵

8.2 ASSIGNACIJE JAKO PENĚŽNÍ JEDNOTKA

Za prve jsou assignacije považovány za papírové peníze vydávané v Rusku od roku 1769-1849, používali se společně se zlatými, stříbrnými a dalšími cennými kovy. Všechny mince se mohli vyměnit za assignacije na požádání a v jakémkoliv rozsahu.

Asignační rubly se používaly vzhledem k vysokým vládním výdajům na armádu. Na druhé straně, to vedlo k nedostatku stříbra v pokladnici.

Assignacije byly vydávány v hodnotě 25, 50, 75 a 100 rublů. Assignacije měly špatné ochranné prvky a tak se daly snadno padělat. Toho zvláště využíval Napoleon, jelikož aktivně vydával falešné peníze, aby rozvrátil ruskou ekonomiku.

Na začátku 19. století kurz assignacije výrazně klesl vzhledem k vysokým výdajům. V důsledku peněžní reformy v roce 1849 byly všechny anulovány.⁵⁶

8.3 ASSIGNACIJE JAKO CENNÉ PAPÍRY

Assignacija je smlouva, podle které jedna strana přenáší druhé straně, prostřednictvím třetí strany určité hodnoty, popřípadě peníze nebo jiné cennosti.

---

⁵⁵ Банкнота: БАНКНОТА (БАНКОВСКИЙ, ИЛИ БАНКОВЫЙ, БИЛЕТ) [online].

Энциклопедия юриста [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://determiner.ru/termin/banknota.html>

⁵⁶ Что такое ассигнация [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.kakprosto.ru/kak-837344-cto-takoe-assignaciya-#subheader-837344-0>

Nejčastěji se tyto cenné papíry používají v oblasti zahraničního obchodu jako platební prostředek.

Takový příkaz existoval v obchodní činnosti v 19. století. V Německu byl cenný papír písemným prohlášením, v němž byla zaznamenána částka, která má být zaplacená, čas platby, jména tří stran, místo a datum vydání. V zemích, jako je Francie, Belgie, Itálie, Portugalsko, Anglie a Spojené státy, byly v právní síle rovny účtům.

V ruské legislativě chybí termín bankovky. Povinnost jedné osoby vyplatit jinou osobu ve prospěch třetí osoby se provádí převodem dluhové povinnosti.⁵⁷

8.4 KREDITNÍ LÍSTKY

8.4.1 Reforma G. van Cancrina, stříbrný standard

Reforma G. van Cancrina v letech 1839-1843 znamenala zavedení nových papírových peněz.

První etapa započala organizací depozitáře a 1. ledna 1840 byly vystaveny vkladové karty s nominálními hodnotami od 3 do 25 rublů, které byly doplněny o 1, 50 a 100 rublů za rok. Vklady se přijímaly ve zlatých nebo stříbrných mincích. Během prvního roku bylo možné v mincích shromáždit 24 milionů rublů

Vkladové lístky byly zcela identické jako první assignacije, ale byly podpořeny ještě mincemi. Základem peněžního oběhu po dobu 20 let byl stříbrný rubl, aby se využila i měď začaly vyrábět mince s označením stříbrné kopějky. Tímto způsobem se vládě podařilo porovnat všechny tři typy mincí – zlaté, stříbrné i měděné, ovšem výpočty vyčíslení bylo vždy ve stříbře.

Od 1. června 1843 se zavádí poslední fáze reformy – všechny existující papírové peníze se vyměňují za nové kreditní lístky s nominálními hodnotami 1, 3, 5, 10, 25, 50 a 100 rublů. Jednoduchá výměna bez jakýchkoli omezení přispěla ke zvýšení důvěry veřejnosti v kreditní lístky.

Pokud jde o jejich vyobrazení, byly kreditní lístky podobné posledním vydaným assignacijím: rámeček s uvedenou nominální hodnotou, ve kterém je navíc ještě informace o povinné výši na zlatou nebo stříbrnou minci, a nakonec podpis úředníků. Na zadní straně je pozadí státního znaku a citované výňatky z Nejvyššího manifestu o kreditních lístcích.⁵⁸

⁵⁷ Что такое ассигнация [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.kakprosto.ru/kak-837344-cto-takoe-assignaciya-#subheader-837344-0>

⁵⁸ Ассигнации и кредитные билеты Российской империи: Кредитные билеты [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: https://www.russian-money.ru/history/bumazhnye-denjgi-imperii#razdel_2

8.4.2 Kreditní lístky v druhé polovině 19. století

Po dobu 10 let zůstaly kreditní lístky pevnou formou peněz a vzhledem k jejich pohodlnému používání byly mezi obyvateli velmi žádané. Ale stejně jako papírové peníze je čekalo znehodnocování.

Částečně eliminovat nedostatek stříbrných mincí se podařilo díky snížení hmotnosti, začaly být menší a obsahovaly jen méně než polovinu drahých kovů.

V roce 1881, když převzal moc Alexandr III, se dostaly do oběhu vytištěné kreditní lístky s nominální hodnotou 25 rublů na modelu jednostranných britských liber. Car podepsal dekret o ukončení vydávání kreditních lístků, které byly v hodnotě více než jedné miliardy rublů.

Vzhled bankovek zůstává stejný. V roce 1866 se objevují nové bankovky stejného označení, ale poprvé v historii se na nich objevují portréty ruských vládců – 5 rublů Dmitrij Donskoj, 10 rublů Michail I. Fjodorovič, 25 rublů Alexej I. Michajlovič, 50 rublů Petr I. a 100 rublů Kateřina II. Proč si umělec vybral portréty těchto vládců, není známo. Ovšem na konci 80. let byly vydány nové kreditní lístky s nominální hodnotou od 1 do 25 rublů, ale bez portrétů a 50 rublů již vytištěno nebylo. Nejdéle přežilo 100 rublů, v nezměněné podobě do roku 1896, s duhovým pozadím. Portrét Kateřiny II. se na 100 rublové bankovce zachoval i přes následné reformy, bylo tomu tak až do revoluce, poté se začal nazývat *катенька*.⁵⁹

8.4.3 Reforma S. J. Witte, zlatý standard

Na počátku vlády Mikuláše II byl ministrem financí politik a ekonom Sergej Juljevič Witte. Ještě v roce 1895 navrhl přenést měnový systém Ruska na zlatý standard, to znamená, že rubl by měl vyjádření v určitém množství zlata, stříbra a o měděných mincích by se dalo smlouvat.

Nejvyšší zlatá mince s nominální hodnotou 10 rublů byla poté neoficiálně nazývaná imperiál.

Od roku 1895 se mnohé vládní poplatky začínají vyjadřovat ve zlatě. Stříbrný rubl se přirovnával k 17, 42 podílu ryzího zlata, to je k 0, 774 gramů.

Nové kreditní lístky jsou v oběhu od roku 1898. U nominálních hodnot 1, 3, 5, 10 a 25 rublů zůstal jejich design. Název *империал* – imperiál se přenesl na 15 rublů.

---

⁵⁹ Ассигнации и кредитные билеты Российской империи: Кредитные билеты [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: https://www.russian-money.ru/history/bumazhnye-denjgi-imperii#razdel_2

K dispozici jsou nové bankovky s hodnotou 50, 100 a 500 rublů s portréty Mikuláše I, Kateřiny II a Petra I.

Mezi vlivnými kruhy bylo mnoho oponentů reformy, kteří věřili, že Rusko není na rozdíl od rozvinutějších zemí připraveno přejít na zlatý standard. Úspěšná existence tohoto měnového systému byla možná pouze v případě, že by existovala velká zlatá rezerva. Stalo se tak, že silný rubl trval jen 16 let.⁶⁰

8.5 SOVZNAKY

Papírové peníze, neboli sovznaky byly v oběhu v prvních letech po Říjnové revoluci v roce 1917. Sovznaky spolu s předrevolučními penězi byly v oběhu vystaveny silnému znehodnocení. Od roku 1922 po duben roku 1924 byly sovznaky v oběhu společně s červoňci.⁶¹

V květnu 1919 byly do oběhu dány kreditní lístky vydávané prozatímní vládou s datem "1918", ale podepsané novým ministrem financí G. Pjatakovem. Díky tomuto podpisu byly bankovky přezdívané "pjatavkovami".

Vláda sovětského státu postrádala vzájemné porozumění ohledně toho, co by se mělo stát peněžním systémem Ruské sovětské federativní socialistické republiky, neboli zkráceně RSFSR. Někteří se pokoušeli zbavit se peněz a organizovat naturální výměnu, jiní si mysleli, že je třeba posílit rubl. V souvislosti s tím bylo odloženo vydání nových bankovek se sovětskými symboly.

V březnu roku 1919 se mzdy začaly vydávat v nových peněžích s nápisem „platební znak RSFSR“, kromě toho na nich bylo uvedeno, že mají stejnou úroveň jako kreditní lístky. Navenek byly bankovky podobné národem velmi neoblíbenými *керенками*, které byly vydávané na šedém kuse papíru v počtu 25, a podle potřeby si je člověk mohl vyříznout. Nominální hodnoty byly velmi neobvyklé: 1, 2, 3, 15, 30, 60 rublů. Populace vzala nové peníze negativně, s okamžitou přiloženou přezdívkou "sovznaky".

Nestandardní nominální hodnoty se ukázaly jako nepohodlné a lidé je nechtěli přijmout, takže za rok šli do oběhu bankovky s obvyklou nominální hodnotou a to: 100, 250, 500, 1000, 5000 a 10 000 rublů. Byly vydávány i v listu, s výjimkou posledních

---

⁶⁰ Ассигнации и кредитные билеты Российской империи: Кредитные билеты [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: https://www.russian-money.ru/history/bumazhnye-denjgi-imperii#razdel_2

⁶¹ Большая советская энциклопедия: Совзнаки [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: www.вокабула.рф/энциклопедии/бсэ/совзнаки

dvou, které měly složitou výzdobu a velkou velikost. V roce 1920 byly aktualizovány 3 ruble, stejně jako chybějících 5 rublů a 50 rublů.

Úplná absence poskytnutí sovětských peněz a její neuznání mezi většinou obyvatelstva vedlo k nekontrolovatelnému zvýšení cen. V zemi tehdy zavládla politika válečného komunismu, podle něhož bylo soukromé vlastnictví zakázáno, uvolňování zboží bylo řízeno státem, znárodnování a vyrovnávání bylo prováděno všude. Při této metodě řízení byla úroveň výroby extrémně nízká, což vedlo k vysokým cenám základního zboží. Mzdy nestačily ani na jídlo, takže opět museli zvýšit platby, což vyvolalo nové zvýšení cen. Distribuce nebyla vždy stejná, takže část obyvatelstva měla přebytečné produkty a další zboží, které bylo nelegálně prodáváno za přemrštěné ceny nebo za mince zlaté a stříbrné. Vzhledem k tomu, že prodejci si byli vědomi nadcházejícího růstu cen, předem zvýšili hodnotu svého zboží, což způsobilo novou vlnu inflace.

Létem roku 1921 byla započata tzv. nová ekonomická politika (rusky НЭП, česky NEP) a to byla inflace již katastrofální. Ve srovnání s předrevolučním rublem byly nové náklady 4 000krát menší. Hlavními úkoly NEPu bylo: návrat komoditních a peněžních vztahů, začátek výběru daní, stabilizace rublu.

V srpnu 1921 byly vydány nové bankovky nominální hodnoty od 100 do 1000 rublů v listu po 20 kusech, stejně jako jednotlivé bankovky v nominální hodnotě od 5000 do 100 000 rublů. Oslabení sovsznaků pokračovalo. Po obdržení mzdy se lidé ihned pokoušeli peníze utratit, jinak by následující den nemohly mít peníze hodnotu.⁶²

---

⁶² Совзнаки [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: https://www.russian-money.ru/history/banknoty-sssr-rf#razdel_3_2

9 CO SE DALO V SSSR KOUPIT ZA 1 RUBL A 1 KOPĚJKU

Kapitolu jsem rozdělila na dvě části. V první popisuji, co se dalo koupit za 1 rubl a ve druhé, co se dalo koupit za 1 kopějku. Většinou se jednalo o jídlo, nebo spotřební zboží.

Za 1 rubl.

4 lístky do kina pro dospělé nebo 10 lístků pro děti

100 krabiček zápalek

50 kusů školních sešitů s 12 listy

5 ostříhání u holiče

5 telefonátů v telefonní budce

jezdit městskou hromadnou dopravou; 1 lístek na tramvaj stál 3 kopějky tedy 33 jízd za 1 rubl, lístek na trolejbus 4 kopějky – 25 jízd a lístek na autobus 5 kopějek – 20 jízd

zaplatit pokutu v trolejbuse nebo tramvaji

16 balení vitamínu C v lékárně

10 sklenic rajčatové šťávy

2 čokoládové medaile

100 sklenic sody

25 pirožků se zelím, brambory, rýží, vejcem nebo džemem, 10 s masem

3 plechovky chaluh

2 litry břízové šťávy

14 krabiček hrubé soli

5 smetanových zmrzlin

15 malých hrnků kvasu

3 litry mléka

10 kilo brambor

10 mléčných koktejlů

poobědvat v jídelně – polévka, hlavní jídlo i dezert ⁶³

---

⁶³ *Что можно было купить на 1 рубль в СССР* [online]. 2013 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://mirfactov.com/cto-mozhno-byilo-kupit-na-1-rubl-v-sssr/>

Za 1 kopějku.

1 šicí jehlu

některé léky

1 krabičku sirek

1 cigaretu

1 gumu

poštovní známky

1 obyčejnou tužku

1 křídu na psaní

1 papírový kelímek

1 sklenici sody

kousek chleba v jídelně ⁶⁴

---

⁶⁴ Что можно было купить в СССР на 1 копейку [online]. 2014 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://my-cccp.ru/chto-mozhno-bylo-kupit-v-sssr-na-1-kopejku/>

10 ETYMOLOGIE

Podle slovníku cizích slov je etymologie oddíl historické lexikologie zabývající se původem, vývojovými změnami a příbuzností slov. Z lingvistického hlediska se jedná o původ slova nebo slovního spojení, a výkladu původu toho slova.⁶⁵

Slova a jejich etymologii budu rozdělovat na tzv. slova *заимствованные* – tedy slova přejatá (vypůjčená) z cizího jazyka a naopak slova *собственно русские* – původně ruská slova.

Slova přejatá.

Altyn. Staroruské slovo, přejaté z turkotatarského jazyka. Tatarcky *алтын* označuje zlato, nebo zlatou minci. Původně stejný význam měl altyn i v ruštině. Hodnota této měděné mince, která činila 3 kopějky, je až druhotné označení.⁶⁶

Děnga. Slovo převzaté z tatarštiny, kde označovalo peníze nebo drobnou stříbrnou minci.⁶⁷

Mince. Slovo převzaté na začátku 18. století z latiny prostřednictvím polštiny. Latinsky moneta tedy mince, byla původně přezdívkou bohyně Jujuny, vedle jejíhož chrámu se nacházela mincovna.⁶⁸

Peníze. Деньги forma nominativu množného čísla od staroruského деньга, slovo je převzato z turkotatarského jazyka od 13. – 14 století. Tatarsky to znamenalo stříbrná mince.⁶⁹

Původně ruská slova.

Rubl. V památních se zobrazuje od 12. století, rubl pochází od slova рубить – sekat, ořezávat. Původní význam обрубок – odřezek, zlato nebo stříbra.⁷⁰

Kopějka. Původně ruské slovo, které se objevuje na konci 15. století. Pravděpodobně je slovo utvořeno pomocí přípony – *ko* od slova *копье*, tedy kopí. Název mince je vysvětlen tím, že zobrazuje jezdce, jenž drží v ruce kopí. Přechod slova na ženský rod je spojen zřejmě s tím, že většina mincí patřila k tomuto rodu.⁷¹

---

⁶⁵ Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]. Dotisk. Praha: Academia, 1997, str. 207. ISBN 8020006079.

⁶⁶ ШАНСКИЙ, Н. М. Краткий этимологический словарь русского языка: пособие для учителя. 2-е. Москва: Просвещение, 1971, str. 25

⁶⁷ Этимологические онлайн - словари русского языка: Деньга [online]. [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <https://lexicography.online/etymology/д/деньга>

⁶⁸ ШАНСКИЙ, Н. М. Краткий этимологический словарь русского языка: пособие для учителя. 2-е. Москва: Просвещение, 1971, str. 270

⁶⁹ ШАНСКИЙ, Н. М. Краткий этимологический словарь русского языка: пособие для учителя. 2-е. Москва: Просвещение, 1971, str. 123

⁷⁰ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 68, str. 394

⁷¹ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 68, str. 210

Ovšem jiný zdroj uvádí, odlišné vysvětlení. Její název se populárně vykládá z původního reliéfu mince, kde sv. Jiří kopím zabíjí draka. Daleko přijatelnější je však vysvětlení od ruského *kopit'* = hromadit, kupit.⁷²

Červoněc. Původně ruské slovo, vytvořeno pomocí přípony – *ец* na základě převzetí slova *червоный* z polského jazyka. Polsky *czerwony* znamená zlatý nebo purpurový, který je zase odvozen pomocí přípony – *онь*, ze slovanského slova *чървѣти*.⁷³

Poluška. Staroruské slovo, odvozené od koncovky – *ька* od slova *полука* tedy polovina, vzniklé prostřednictvím koncovky – *уха* od slova *поль*, které označuje také polovinu.⁷⁴

Kuna. Všeslovanské slovo, tedy slovo doložené ve všech slovanských jazycích nebo ve většině z nich. Ovšem ve smyslu platidla je toto slovo praslovanské (platit za nevěstu a podobně); odvozuje se od toho vulgární označení ženského pohlaví.⁷⁵

Poltina. Původně staroruské slovo, které vzniklo spojením slov *поль* a *тина* (*пол* – polovina, *тинь* – rubl. Ve 14. – 15. století bylo slovo známé jen v označení *отрубленный слиток* – useknutý prut).⁷⁶

Grivennik. Slovo *гривенник* je původně ruské slovo, objevuje se v 17. století. Slovo je utvořeno pomocí koncovky – *ик* od *гривенный*, které je utvořeno pomocí koncovky – *ьн* od slova *гривьна* tedy hřívna. Slovanské slovo *гривьна* je krátké přídavné jméno ženského rodu. Toto slovo mělo původně význam ve slově *шейная*, které můžeme přeložit jako krční. Později se slovo změnilo a dostalo význam jako náhrdelník nebo šperk. Dalším vývojem slova, se dostalo až k označení cennosti, tedy slitku stříbra jako jednoznačnou částku peněz.⁷⁷

---

⁷² HLÍNKA, Bohuslav. Peníze celého světa. Praha: Mladá fronta, 1987, str. 130

⁷³ ШАНСКИЙ, Н. М. Краткий этимологический словарь русского языка: пособие для учителя. 2-е. Москва: Просвещение, 1971, str. 490

⁷⁴ ШАНСКИЙ, Н. М. Краткий этимологический словарь русского языка: пособие для учителя. 2-е. Москва: Просвещение, 1971, str. 353

⁷⁵ HOLUB, J. a S. LYER. Stručný etymologický slovník jazyka českého. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, str. 254. ISBN 80-04-23715-0.

⁷⁶ Этимологические онлайн - словари русского языка: Полтина [online]. [cit. 2018-04-04].

Dostupné z: <https://lexicography.online/etymology/п/полтина>

⁷⁷ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 73, str. 114

11 FRAZEOLIGISMY

Zastarale jej můžeme označit jako frazém. Jde o lingvistický pojem, který se dá definovat jako ustálené spojení slovních tvarů, v němž alespoň jeden tvar má svoji jedinečnou funkci a význam spojení není přímo odvoditelný z významu tvarů.⁷⁸

Frazeologie je část vědy o jazyce, která se zabývá frazeologickým systémem v jeho současném stavu a historickém vývoji. Jakožto samostatná vědecká disciplína se konstituuje relativně brzy, předtím byla často považována za součást syntaxe, stylistiky nebo lexikologie.⁷⁹

Problémy z oblasti frazeologie zkoumali lingvisté již v minulém století, přitom není podstatné, že nepoužívali termíny rozšířené v tomto vědeckém odvětví dnes. Např. Jacobus van Ginneken ještě před Charlesem Ballym široce rozpracoval teorii o slovních spojeních (volných a ustálených). V letech 1906–1911 zařadil Ferdinand de Saussure do svého jazykového kursu o syntagmatu též otázky frazeologie a idiomatiky. V té době vyšla i základní díla Charlese Ballyho, v nichž je rozpracována otázka idiomatických slovních spojení.⁸⁰

O užitečnostech kulturních informací, které jsou uchovány ve frazeologických jednotkách, nikdo nepochybuje. Diskuze v této oblasti vyvolávají jiné problémy – jak objektivní je daná informace, které je prezentována pod záštitou kultury, a jakých způsobem je možno dokázat, že informace získaná lingvisty můžeme považovat za spolehlivou? Vždyť historický výklad mnoha frazeologismů, podle uznávaných vědců, prezentuje sérii historických anekdot, která vyprávěl popularizátor pro povzbuzení zájmu o otázky kultury.⁸¹

Mnoho mincí, které dnes již neexistují, zůstaly v paměti lidí, díky frazeologismům nebo příslovím. Některé z těchto výrazů se ovšem používají v hovorové řeči, jiné jsou úplně zapomenuty a nacházejí ve sbírkách přísloví nebo je můžeme nalézt ve sbírkách etnografů.⁸²

---

⁷⁸ Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]. Dotisk. Praha: Academia, 1997, str. 245. ISBN 8020006079.

⁷⁹ Z teorie idiomů a frazému, str. 23. [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/134784/SpisyFF_436-2015-1_6.pdf?sequence=1

⁸⁰ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 79, str. 22

⁸¹ MOKIJENKO, V. M. a L. STĚPANOVÁ. *Ruská frazeologie pro Čechy: Ruskaja frazeologija dlja Čechov*. 2. vyd. Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, str. 51. ISBN 978-80-244-1916-9.

⁸² "Название денежных единиц Руси в пословицах, поговорках, фразеологизмах" [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://nsportal.ru/shkola/russkiy-yazyk/library/2014/01/08/nazvanie-denezhnykh-edinit-rusi-v-poslovitsakh-pogovorkakh>

Nejčastěji používané názvy

Altyn. Stará ruská peněžní jednotka, drobná ruská mince.

Не было ни гроша, да вдруг алтын – příjemná událost po dlouhé době smůly

Сиг — алтын, а уха под тын – nechutný, nelákavý ⁸³

Groš. Jedna z nejdrobnějších mincí, byla symbolem nedostatku peněz.

Ломаного гроша не стоит – nemá žádnou cenu, jelikož nalomenou minci nepřijali k placení

За свой грош везде хорош – přesvědčení, že peníze jsou všemocné

Ни в грош не ставят – chovat se povýšeně, dívat se na někoho z patra

Ни в медный грош не ставят – chovat se povýšeně, pohrdání ⁸⁴

Ни на (медный, ломаный) грош – ani za mák; ani o vlasek; ani co by se za nehet vešlo; ani o chlup; ani o píď; ani kapku ⁸⁵

Грош цена – nemá žádnou hodnotu, být k ničemu ⁸⁶

Kopejka. Ruský název drobné mince vydávané v Rusku do dnes.

Копейка в копейку – naprosto přesně, spočítáno v penězích

Ни копейки за душой – o naprosté absenci peněz

До (последней) копейки – řečeno v smyslu peněz; zcela, úplně

Дрожать, трястись над (каждой) копейкой – být lakomý, přespříliš šetřit

За копейку уступить, отдать – prodat velmi levně

Последнюю копейку ребром ставить, поставить – mluví se tak, o marnotratnosti chudých lidí kvůli prázdné domýšlivosti nebo kvůli lehkomyšlnosti

Погибнуть, пропасть и т.п. ни за копейку – zemřít pro nic za nic, marně

С копейки (с гроша) на копейку перебиваться (скакать, перепрыгивать) – něco nutně potřebovat v nouzi ⁸⁷

Каждая копейка гвоздём приключена – je na korunu jako čert na hříšnou duši; hnal by pro groš blechu přes strniště; má zašitou kapsu; každou koruna na dlani třikrát obrátí; škudlí každá groš

⁸³ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 82

⁸⁴ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 82

⁸⁵ STĚPANOVÁ, L., P. FOJTŮ a M. JANKOVIČOVÁ. Rusko-česko-slovenský slovník frazeologických synonym : výkladový slovník. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, str. 213. ISBN 978-80-244-3955-6.

⁸⁶ LARIONOVA. Frazeologičeskij slovar' sovremennogo russkogo jazyka. Moskva, 2014, str. 119. ISBN 978-5-93642-359-8.

⁸⁷ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 82

Без копейки – nemá ani korunu; být čistý jako slovo boží; nemít ani floka; smrdět krejcarem; zůstat bez koruny

Не считает копейки – mít štědrú ruku; rozdělil by se i o poslední košili

Трястись над каждой копейкой – být na prachu jako čert;

За копейку удавится – je na korunu jako čert na hříšnou duši; hnál by pro groš blechu přes strniště; má zašitou kapsu; každou koruna na dlani třikrát obrátí; škudlí každá groš⁸⁸

Rubl. Současné oficiální platidlo Ruska.

Гнаться / погнаться (ехать / поехать) за длинным рублем – vydělávat těžké prachy; hnát se za výdělkem; snažit se lehce vydělat těžké peníze

Гоняться за длинным рублем – být na prachu jako čert⁸⁹

11.1 FRAZEOLOGISMY SE SLOVY S KOMPONENTEM ДЕНЬГА А ВÝЗНАМЕМ "БОГАТЫЙ" А "ЧУДЫЙ"

БОГАТЫЙ

Денег куры не клюют у кого - má peněz jako želez

Грести – *загрести деньги лопатой* - topit se v penězích

Швырять деньги на ветер - vyhazovat peníze do větru

Швыряться деньгами - rozhazovat peníze

БЕДНЫЙ

Нет ни гроша (ни копейки) (за душой) у кого - nemá ani groš, ani vindru - ani zlámanou grešli, ani halíř⁹⁰

11.2 FRAZEOLOGISMY S TÉМАТЕМ PENĚŽ

Американский дядюшка – člověk, který se nečekaně dostane z bídy. V 16. – 17. století začíná kolonizace Ameriky, kam se snaží dostat i smolaři z Evropy, lidé kteří hledají dobrodružství, a ti kteří chtějí zbohatnout. Na některé z nich se opravdu usmálo štěstí. Ti, kteří zbohatli, začali pomáhat svým příbuzným. V literatuře 18. - 19. století byl jeden z nejoblíbenějších hrdinů "americký strýc - американский дядюшка", který pomáhal chudým synovcům s problémy. Tak se objevil výraz "bydlí u něj americký strýc", který v obrazném smyslu začal znamenat "ten má ale štěstí."⁹¹

⁸⁸ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 85

⁸⁹ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 85

⁹⁰ МОКИЖЕНКО, Valerij Michajlovič a Ludmila STĚPАНOVÁ. *Ruská frazeologie pro Čechy: Ruskaja frazeologija dlja Čechov*. 2. vyd., (rozš.). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, str. 102. ISBN 978-80-244-1916-9.

⁹¹ Мир фразеологизмов: Американский дядюшка [online]. 2018 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z:

Деньги не пахнут – není důležité, jakým způsobem člověk získal peníze. Je mnoho způsobů, jak poctivě vydělat peníze, ale existují i způsoby, které jsou nečestné a nepoctivé. Je to výzva, aby se člověk přestal štítit, a začal vydělávat peníze. Tento výraz vznikl téměř před dvěma tisíci lety. Když římský císař Vespasianus zavedl daň na veřejné toalety, jeho syn Titus si všiml, že jeho nechce vzít do rukou tyto peníze. V reakci na to Vespasianus vzal hrst mincí a dal je synovi k obličejí s otázkou, jestli voní. Titus samozřejmě musel odpovědět záporně.⁹²

Длинный рубль – velký a lehký výdělek. Copak může být rubl dlouhý nebo krátký, je to kulatá mince standardního rozměru? Ukazuje se, že může, nebo spíše mohl. Od 13. století je rubl odřezaný kousek od stříbrné grivny o hmotnosti 200 gramů, což byla jedna z hlavních peněžních a měřících jednotek. Grivna byla rozdělena na čtyři části, čtyři rubly, a ten největší z nich se nazýval dlouhý rubl. Sehnat takový kousek chtěli mnozí. Nyní má tento výraz nesouhlasný tón.⁹³

Золотой телец – zosobnění peněz, bohatství, moc peněz a zlata. U mnoha národů je býk posvátné zvíře. Ve starověkém Egyptě uctívali býka Apise, jakožto boha plodnosti. U chrámů byli umístěni posvátní býci na jeho počest. Smrt takového býka znamenala celostátní smutek, jeho tělo balzamovali jako člověka a poté pohřbili v chrámě. Volba nového posvátného býka byla oslavována jako národní svátek. Podle Bible po útěku Izraelců z Egypta, putovali pouští, odlili ze zlatých ozdob býčka, kterého uctívali jako boha, za vysvobození z egyptského zajetí. Dosud označení zlatý býk symbolizuje moc peněz a zlata.⁹⁴

<http://fraze.ru/index.php/frazeologizm/na-bukvu-a/amerikanskiy-dyadyushka>

⁹² Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 91, Dostupné z: <http://fraze.ru/index.php/frazeologizm/na-bukvu-d/dengi-ne-pahnut>

⁹³ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 91, Dostupné z: <http://fraze.ru/index.php/frazeologizm/na-bukvu-d/dlinnyi-rubli>

⁹⁴ Viz tamtéž, poznámka pod čarou č. 91, Dostupné z: <http://fraze.ru/index.php/frazeologizm/na-bukvu-z/zolotoy-telets>

ZÁVĚR

Tématem mojí bakalářské práce bylo popsat názvy peněžních jednotek v ruské kulturní a jazykové tradici, vznik jejich názvu a také to, jak se toto pojmenování vyvíjelo v historii ruského peněžnictví. Na začátek práce popisuji vývoj peněz jako platidla, vysvětluji zde význam a vznik slova platit, stejně jako jeho ruského ekvivalentu.

Za první předmincovní platidla v nejstarších obdobích vývoje lidstva lze považovat téměř každý přírodní produkt a výrobek lidské ruky. Přírodní prostředí ovlivňovalo jejich vnitřní a vnější podobu. V pozdější době měly rozhodující místo kovy v přírodních stavu. Posledním stádiem jsou určité kovové formy opatřené značkou – vyraženým obrazem nebo rozlišovacím znaménkem vlastníka. Nemalou roli sehrály i tkaniny a kožešiny zvířat, které se mohly rovnat hodnotám zlata.

Nejen mince a bankovky se objevily jako prostředek směny. Stejně tak, sem můžeme zařadit i oběživo neboli hotovostní peníze, valuty tedy cizí měnu a v neposlední řadě papírové peníze vydávané státem – státovky. S peněžní směnou a oběhem souvisí i funkce peněz, které jsem jednoduše ve své práci popsala.

Jednou z kapitol je také rozvoj obchodu, který zažil největší rozmach na přelomu 8. a 9. století. Dále zde popisuji první státní útvar na území Ruska, který vznikl již v 9. století, tedy v historii Ruska známou Kyjevskou Rus. Od sjednocení ruského státu v 16. století byl základním platidlem zlatý rubl, který se v mincovním oběhu udržel až do roku 1843, kdy byl nahrazen rublem.

Důležitou kapitolou teoretické části jsou mince jako platidla na území Ruska. Kapitulu jsem rozdělila na mince a papírové peníze (bankovky) od těch nejstarších z 10. století až po 20. století. U každé pojmu mám jednoduchý popis platidla. Nedílnou součástí v historii bankovek jsou i assignacije, kreditní lístky a tzv. sovznaky, které mám také seřazené postupně od nejstarších.

V jedné z kapitol se věnuji platidlům, a to rublu a kopějce v období SSSR. Kapitulu jsem rozdělila na dvě části. V první popisuji, co se dalo koupit za 1 rubl a ve druhé, co se dalo koupit za 1 kopějku. Většinou se jednalo o jídlo, nebo spotřební zboží.

Velmi důležitou roli v mé práci hraje i kapitola etymologie. Z lexikální hlediska jde o původ slov s vývojovými změnami, naopak z lingvistického pojetí se jedná o výklad původu daného slova.

Poslední tématem je frazeologie. Existuje mnoho frazeologismů a přísloví, která obsahují názvy peněžních jednotek nebo obecně slovo peníze.

Ve své práci jsem použila zdroje našich českých autorů, ale též i zahraničních hlavně ruských. Zdrojem jsou i knihy nebo slovníky, které byly vydány naší univerzitou. Čerpala jsem nejen z knih, ale i z internetových zdrojů. Téma je velmi zajímavé a mohlo by být zpracováno i v jiných variantách. Podle mého by bylo možné navázat i na diplomovou práci.

РЕЗЮМЕ

Главной темой дипломной работы являются денежные единицы в русской культурной и языковой традиции, возникновение их названия и того, как это название развивалось в истории русской денежной системы. Целью работы является описать названия монет и банкнот в качестве платежного средства на территории России, выяснить их происхождение, распределив на собственно русские или заимствованные из других языков языка. Важным аспектом исследования становится, таким образом, этимология слов.

Основной причиной выбора этой темы является, прежде всего, общий интерес к деньгам с любой точки зрения. Существенным стимулом к выбору темы также считается мотив денег вообще. Также необходимо знать какую-то историю, например в этой работе, когда Славяне вступили в сознание, в каком году были выпущены первые банкноты или когда была основана Российская федерация. Деньги играют важную роль в повседневной жизни, являются реалией каждого народа. Их нельзя считать только из экономической точки зрения, каждая валюта имеет отношение к истории страны. Сегодняшним официальным платежным средством в России рубль. Бумажные банкноты России изображают российские достопримечательности. Это например стена Новгородского кремля, Ростральной колонны на фоне Петропавловской крепости, здание Большого театра в Москве или памятник Петру I. В истории России было можно видеть большую разнообразность денег и их огромное количество.

Дипломная работа состоит из 11 основных глав, которые делятся на другие подразделы. Составной частью, конечно, является введение, которое определяет тему работы, и заключение, которое подводит итог основной мысли всего текста.

Весь период возникновения денег в истории можно разделить на несколько этапов. В первую очередь мы должны знать, что на самом деле означают деньги. Поэтому первая глава работы называется «Развитие денег в качестве платежного средства ». Сразу первое предложение включает в себя определение денег с экономической точки зрения. Деньги используются для оплаты товаров и услуг или при оплате долгов. Эта глава посвящена описанием происхождения слова *платить*. При этом использованы как чешские, так и русские источники, а то этимологические словари.

Вторая глава касается платежных средств, которые существовали раньше, чем монеты. Первой формой денег стали универсальные эквиваленты, или также товарные деньги, которые были различными для разных эпох. В Вавилоне это было зерно, в Китае морские раковины а Славяне использовали холст. В течении истории золото было наиболее подходящим товаром для этой цели. С расширением видов товара определенного вида выделило, и люди его начали использовать в качестве так называемых полноценных денег. Например, ювелирные изделия, меха, чай, специи или холст. Постепенно драгоценные металлы были наиболее подходящей формой драгоценных денег, особенно золотых, серебрянных, медных и бронзовых монет. В этой главе также указанная денежная обмена. В обмене постепенно выделились товары, которые были широко требуемые, например, приправы, соль, холст. Между расширенными валютными средствами была кожа животных. Популярные виды меха, используемые для оплаты, дали название денежных единиц, как это было куна на Руси или куница у Словенцев. Меховые богатства некоторых стран, особенно стран Северной Европы, заложили основу для этой традиции оплаты, которая долгое время оставалась в современную эпоху. Очень важную роль в истории сыграли также так называемые ценные бумаги, выданные государством, не приносящие проценты, выданные на владельца, и которые кассой государства принимались для оплаты государственных долгов, например, налогов.

Четвертая глава включает в себе функции денег, существуют три вида, которые в целом действительны. Во-первых, «деньги как средство обмена», при выполнении этой функции деньги играют более важную роль в обращении, то-есть именно монеты и банкноты. Во-вторых «средство оценки». В этой функции деньги используются для оценки товаров и услуг, что дает им ценность. Цена представляет собой денежное выражение блага или услуги. В-третьих, «хранитель ценности». Эта особенность является связующим звеном между текущей экономической жизнью и ее будущим развитием. Предполагается, что они будут сохранять покупательную способность в будущем. У способности сохранения ценности есть и другие товары, кроме денег. Не только золото, обладающее этой способностью, оказалось в виде денежного металла. Также, например, недвижимость, предметы искусства, предметы старины и ценности.

Пятая глава называется «денежная циркуляция монет». Изучение истории возникновения и развития циркуляции денег и монет была основана в 18. веке. До сих пор ученым не удалось ответить на все вопросы, касающиеся денежного характера и происхождения денежной системы. Причины объясняет разнообразие и незавершенность коллекционирования монет, так и письменных источников. В этом причина дискуссии среди ученых - так называемых механиков и металлистов. После тщательного анализа исторических источников мы можем доказать, что древнерусская денежная терминология достигла своих самых старых корней, когда кожевничество товарные деньги использовались как один из ценностных эквивалентов. Быстрое развитие производительных сил и производственных отношений, углубление социального разделения труда, а также улучшение торговых отношений между товарами и деньгами в VIII-IX вв. привели к их исключению и замене монет. В XIII-XIII веках во время так называемой «не-чеканки» меха снова стала играть роль на рынке, где делаются операции малого бизнеса.

Шестая глава продолжает историю и несет название «формирование племен и развитие торговли». На рубеже V и VI веков произошли в центральной и восточной Европе отличительные цивилизационные и этнические изменения. После окончания IV века начался процесс так называемого переселение народов, что привело к перемещению значительной части нынешнего населения восточной Европы в направлении на запад и юго-запад. Широкие области в восточной и центральной Европе населяет до сих пор неизвестная этническая группа Славян.

Первые государственные образования на территории России возникли уже в IX веке, когда древние племена основали на этой территории и территории Украины Киевскую Русь. Последняя, однако, распалась на множество отдельных и небольших княжеств. Объединение всего российского государства было связано с Иваном III. Васильевичем, который был правителем всей Руси. Фактически Царская Россия начала существовать на самом деле, благодаря Ивану Грозному в 1547 году. От объединения российского государства основным платежом был золотой рубль, который оставался в чеканке до 1843 года, когда он был заменен рублем. Аннулирование Царской России пришло во время Первой мировой войну. В этот период была страна объявлена республикой.

В 1922 году Российская социалистическая федеративная советская республика входила в состав Союза советских социалистических республик, сокращенно СССР. После распада Союза в 1991 году, была провозглашена Российской Федерацией, которую мы знаем, как она существует сегодня. На протяжении всего своего существования российский рубль распространился в своей стране, но в течении длительного периода он провел несколько валютных реформ. Последняя из них состоялась в 1998 году, и с тех пор текущий российский рубль был разделен на 100 копеек.

Седьмая глава включает в себя подглавы, описывающие названия монет и банкнот в качестве платежного средства на территории России. В этой главе классифицируют монеты как оплату с самого раннего из X века до XX-го века. В то же время в первой половине выложены монеты, а в другой половине бумажные банкноты. Это, например, самый известный в России рубль и копейка. Потом бумажные банкноты, которые в большинстве случаев издавало государство.

Восьмая глава описывает некоторые деньги, которые можно разделить на монеты или бумажные банкноты. Так называемые ассигнации, кредитные билеты и совзнаки. Сегодня мы можем сказать, что бумажные деньги - это банкноты. Банкноты – это деньги, которые выпускает Центральный банк, возникли в XVI-XVII вв. Выпуск банкнот в России в первый раз, организовала Московская и Санкт Петербургская банки в 1769 году. Следующей подглавой являются ассигнации. Впервые ассигнации считаются бумажными деньгами, выпущенные в России с 1769 по 1849 год, используемые вместе с золотом, серебром и другими драгоценными металлами. В другой половине этой главы я описываю кредитные билеты. В начале царствования Николая II был политик и экономист Сергей Юлиевич Витте министром финансов. В 1895 году он предложил перевести российскую валютную систему на золотой стандарт, а это значит, что рубль будет иметь определенное количество золотых, серебряных и медных монет.

Совзнаки, были в циркуляции в первые годы после Октябрьской революции в 1917 году. Совзнаки вместе с дореволюционными деньгами были в обороте, подвергаются сильному повреждению. С 1992 года по апрель 1994 года были совзнаки в циркуляции вместе с червонцами.

Девятая глава включает в себя описание рубля и копейки во время СССР, с точки зрения покупательной способности.

В десятой главе описана этимология. Согласно Словарю иностранных слов, этимология это раздел исторической лексикологии, занимающейся происхождением и родственностью слов. Возникновение их названия и того, как это название развивалось в истории русской денежной системы. Целью работы является описать названия монет и банкнот в качестве платежного средства на территории России. Все указанные монеты и банкноты классифицируются на так называемые заимствованные слова – то - есть слова, заимствованные из иностранного языка. И наоборот, слова собственно русские – изначально русские слова.

Последняя глава в работе содержит фразеологизмы. Иначе мы можем обозначить фразеологизм фраземой. Это воспроизводимая языковая единица, которая состоит из двух или более компонентов. Фразеологизмы выражают обобщенно – переносное значение. Нужно подчеркнуть устойчивость, воспроизводимость, экспрессивность и семантическую целостность. Многие монеты, которые уже не существуют сегодня, остались в памяти людей благодаря фразеологизмам или пословицам. Тем не менее, некоторые из этих терминов используются в разговорной речи, другие полностью забыты, находятся в пресловутых коллекциях или могут быть найдены в этнографических коллекциях.

Все указанные фразеологизмы в работе делаться в соответствии с основным эквивалентом в предложении: грош, алтын, копейка и монета. У некоторых фразеологизмов с компонентом денег я также описываю как они возникли, какая их история и обозначают ли они только примеры, которые касаются бедности, богатства, и в целом всех вещей связанных с финансовой системой.

В работе используются ресурсы наших чешских авторов, а также иностранных и особенно русских. Автор извлекала не только из книг, но и из интернет - источников. В конце настоящей дипломной работы находится заключение, в котором является итог всей работы. Тема, очень интересная и может быть проработана в других вариантах.

BIBLIOGRAFIE

ČESKÉ KNIHY

Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]. Dotisk. Praha: Academia, 1997. ISBN 8020006079.

BENEŠ, Václav. *Bankovní a finanční slovník*. Praha: Svoboda, 1993. ISBN 80-205-0357-9

FUCHS, Kamil. *Mikroekonomie: distanční studijní opora*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 2005. ISBN 80-210-3808-x.

HLINKA, Bohuslav. *Peníze celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1987.

HOLUB, J. a S. LYER. *Stručný etymologický slovník jazyka českého*. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. ISBN 80-04-23715-0.

REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-240-6.

SEJBAL, Jiří. *Základy peněžního vývoje*. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 8021017341.

VYDRA, Zbyněk, Michal ŘOUTIL, Jitka KOMENDOVÁ, Kateřina HLOUŠKOVÁ a Michal TĚRA. *Dějiny Ruska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. *Dějiny států*. ISBN 978-80-7422-324-2.

RUSKÉ KNIHY

LARIONOVA. *Frazeologičeskij slovar' sovremennogo ruskogo jazyka*. Moskva, 2014. ISBN 978-5-93642-359-8.

MOKIJENKO, V. M. a L. STĚPANOVÁ. *Ruská frazeologie pro Čechy: Ruskaja frazeologija dlja Čechov*. 2. vyd. Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1916-9.

STĚPANOVÁ, L., P. FOJTŮ a M. JANKOVIČOVÁ. *Rusko-česko-slovenský slovník frazeologických synonym : výkladový slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-3955-6.

ШАНСКИЙ, Н. М. Краткий этимологический словарь русского языка: пособие для учителя. 2-е. Москва: Просвещение, 1971

INTERNETOVÉ ZDROJE

ČESKÉ

HAVRÁNEK, B. *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. Ústavu pro jazyk český ČSAV, 2011[cit. 2018-03-11]. Dostupné z:

http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?heslo=platit&sti=57199&where=full_text

KUDWEIS, Miloš. Základy notafílie - bankovky - základní charakteristika - typy bankovek. *Zdeněk Jindra: 2002-2018* [online]. 2011 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z:

<http://www.infofila.cz/zaklady-notafilie-bankovky-zakladni-charakteristik-r-17-c-4150>

upraveno podle SVOBODA, M. a kol. Základy financí. Brno : Masarykova univerzita, 2009, s. 6-7, online]. 2011 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z:

https://is.muni.cz/el/1456/podzim2011/BKF_ZAFI/um/DSO_Zaklady_financi.pdf

Z teorie idiomů a frazému, str. 23. [online]. [cit. 2018-03-24]. Dostupné z:

https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/134784/SpisyFF_436-2015-1_6.pdf?sequence=1

RUSKÉ

Ассигнации и кредитные билеты Российской империи: Кредитные билеты [online]. [cit.2018-03-13]. Dostupné z: https://www.russian-money.ru/history/bumazhnye-denjgi-imperii#razdel_2

Банкнота: БАНКНОТА (БАНКОВСКИЙ, ИЛИ БАНКОВЫЙ, БИЛЕТ) [online].

Энциклопедия юриста [cit. 2018-03-22]. Dostupné z:

<http://determiner.ru/termin/banknota.html>

Большая советская энциклопедия: Куна [online]. 2018 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z:

<https://gufo.me/dict/bse/%D0%9A%D1%83%D0%BD%D0%B0>

Большой энциклопедический словарь [online], 2018 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z:

<https://gufo.me/dict/bes>

Виды монет Киевской Руси. : Статья написана по материалам книги Романа Шуста «Нумизматика. История грошового обігу та монетної справи в Україні» [online]. Киев, 2007 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.thingshistory.com/vidy-monet-kievskoj-rusi/>

ИСТОРИЯ ВЕЛИКОГО НОВГОРОДА: Новгородская область [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.novgorodobl.ru/velik-novgorod-history/>

Какой была гривна времен Киевской Руси?. «Нумизматика. История грошового обігута монетної справи в Україні». [online]. 2007 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <http://www.thingshistory.com/kakoj-byla-grivna-vremen-kievskojrusi/>

Мир фразеологизмов [online]. 2018 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <http://fraze.ru/index.php/frazeologizmy>

"Название денежных единиц Руси в пословицах, поговорках, фразеологизмах" [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://nsportal.ru/shkola/russkiy-yazyk/library/2014/01/08/nazvanie-denezhnykh-edinits-rusi-v-poslovitsakh-pogovorkakh>

Словород: образование и история слов русского языка. Собираение и оживление славянских корней. [online]. Copyright ©h [cit. 12.03.2018]. Dostupné z: http://www.slovorod.ru/etym-vasmer/_pdf/vasmer-etymologic-dict3.pdf

Совзнаки [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: https://www.russian-money.ru/history/banknoty-sssr-rf#razdel_3_2

Толковый словарь Ушакова: ПЛАТИТЬ [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/938146>

Что можно было купить в СССР на 1 копейку [online]. 2014 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://my-ccsr.ru/что-можно-было-купить-в-ссср-на-1-копейку>

Что можно было купить на 1 рубль в СССР [online]. 2013 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://mirfactov.com/что-можно-было-купить-на-1-рубль-в-ссср/>

Что такое ассигнация [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.kakprosto.ru/kak-837344-что-такое-assignaciya-#subheader-837344-0>

Этимологические онлайн - словари русского языка: Полтина [online]. [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <https://lexicography.online/etymology/п/полтина>